

www.e-rara.ch

**Ex communi clariss. et consultiss. iuris professorum ordinis, in
inclyta Basiliensium Academia decreto, subsequentes (de feudis)
theses**

Holtermann, Heinrich

Basileae, [1582]

Universitätsbibliothek Basel

Persistent Link: <https://doi.org/10.3931/e-rara-8130>

---

www.e-rara.ch

Die Plattform e-rara.ch macht die in Schweizer Bibliotheken vorhandenen Drucke online verfügbar. Das Spektrum reicht von Büchern über Karten bis zu illustrierten Materialien – von den Anfängen des Buchdrucks bis ins 20. Jahrhundert.

e-rara.ch provides online access to rare books available in Swiss libraries. The holdings extend from books and maps to illustrated material – from the beginnings of printing to the 20th century.

e-rara.ch met en ligne des reproductions numériques d'imprimés conservés dans les bibliothèques de Suisse. L'éventail va des livres aux documents iconographiques en passant par les cartes – des débuts de l'imprimerie jusqu'au 20e siècle.

e-rara.ch mette a disposizione in rete le edizioni antiche conservate nelle biblioteche svizzere. La collezione comprende libri, carte geografiche e materiale illustrato che risalgono agli inizi della tipografia fino ad arrivare al XX secolo.

Nutzungsbedingungen Dieses Digitalisat kann kostenfrei heruntergeladen werden. Die Lizenzierungsart und die Nutzungsbedingungen sind individuell zu jedem Dokument in den Titelinformationen angegeben. Für weitere Informationen siehe auch [Link]

Terms of Use This digital copy can be downloaded free of charge. The type of licensing and the terms of use are indicated in the title information for each document individually. For further information please refer to the terms of use on [Link]

Conditions d'utilisation Ce document numérique peut être téléchargé gratuitement. Son statut juridique et ses conditions d'utilisation sont précisés dans sa notice détaillée. Pour de plus amples informations, voir [Link]

Condizioni di utilizzo Questo documento può essere scaricato gratuitamente. Il tipo di licenza e le condizioni di utilizzo sono indicate nella notizia bibliografica del singolo documento. Per ulteriori informazioni vedi anche [Link]

IEHOVA VOLENTE.
EX COMMV-
NI CLARISS. ET CON-
SVLTISS. IVRIS PROFESSORVM OR-
dinis, in inelyta Basiliensium Academia
decreto, subsequentes (de feudis) theses,
pro consequendis in l. V. insignibus
Doctoralibus, hora, locoq; consue-
tis, defendere conabitur, die xxii,
Decemb.

HENRICVS HOLTERMAN
STEINFORDIENSIS.

Basilea, apud Leonhardum Ostenium.

ILLVSTRI, AC GENEROSO
DN. D. ARNOLDO COMITI IN BENTHEIM, TECK,
lenborch & Steinfurt. Dn. in Ried, Vucuelckhousen, &c.

Anctissima quædam res est, Generose Domine, ciuilis sapientia, de qua profanis satis animis sentiunt, qui eam cum ob librorum copiam tum opinionum varietatem, ut incertam traducunt. Sed frustra sunt. De priori perinde est, quod dicunt, ac si cui omnis generis epulas in mensa appositæ, aut non gustandas: aut omnino eas deuorandas esse, arbitrentur. Alterū quod attinet, hæc sapientia ex naturæ, rationis, & ratiocinationis *κοινωνία* coaluit, certa igitur est. Vnde ergo tot opinionem centuriæ? Ex negotiorum varietate, & parum apta iuris interpretatione, id quod in omnibus sciētijs commune fatum est. Nullā ne in re medica apud Medicos est dissēnsio? In sacrosæ theologia (pudet dicere) nec dum matæologi quidam cessant (ut cum Plauto dicam) supertragædiare, quis eam tamen (nisi Lucretius aliquis.) Dei Opt. Max. vocem, hoc est omnium certissimam esse, negare audeat. De ijs verò, qui, quando à veteribus I. C. omnium optimè locutis ad Tribonianum ventum est, cum videant non eo hanc loco, quo debebat, esse, modoq; tractari, nullos non in hæc sacra, haud resectis vnguibus, prorumpere, in alia omnia discedunt, & incondito interpretum stylo offensi, aut illustrandę antiquitati: aut emendandis bonis auctoribus magno (me Hercules) rei literariæ bono, operam nauantes, famam producūt, & æternant, quid dicam, non habeo. Vt ut sit, hoc me solatur, esse non tantum Lambertos de Ramponib. Benedictos de Plumbino, quorum illi sermone minùs delectantur: sed & Budæos, Alciatos, Pythæos, Cuiacios, Contios, Hötomanos, Vuesenbecios, quos tutò quis imitari possit. Huius scientiæ finis est, & γνώσις ἀλλὰ πράξις, hæc autem cum in interpretum commentarijs magna ex parte tradita sit, velimus, nolimus, verborum cura, in hac non simulata philosophia, rebus erit posthabenda. Verba sunt in hoc iure feudistico castrensia, barbara, parumq; grata illius seculi toreumata, ut in capillo soror, hostenditiæ, breue testatum, sacramentales, & alia passim occurrunt, de regnis tamen, imperijs, & potestatibus agitur. Hoc iure diffinitum cum sit clientem etiam sponte domino non seruientem feudo cadere, necessario id ipsum quali quali hoc obsequio præcauendum fuit. Deus Opt. M. C. Tituosq; regat.

Datæ Basileæ Rauracorum, IX.

Iduum Decemb.

ANNO SALVTIS MD. IO. LXXXII.

O R I G O.

T H E S I S I.

Feudi originem alij aliunde trahunt. Verisimilior il-
lorum assertio est, qui eam a militijs, & clientelis
Romanorum: tum, (uti nunc ferè de eo consideratio est)
à Gothorum, Francorum, & Longobardorum in Ita-
liã eruptione, & declinantis Imperij tempore arcessunt.

II.

Iura verò feudalia, nō quod moribus paulatim (uti
in omnibus istis tralatitium est) inducta: sed quia per
leges, & canones approbata sunt, vim suam nunc ob-
tinere, contra Curtium, & alios, verius puto.

D E F I N I T I O.

III.

Est autem, clientela militaris, vel ius, prædio alieno
in perpetuum utendi fruendi, quod pro beneficio domi-
nus dat ea lege, ut qui accipit, sibi fidem, & militiæ mu-
nus, aliudvè servitium exhibeat.

IV.

Ducibus, Marchionibus, Comitibus tamē, ob fami-
liarum dignitatem, & amplitudinem, etiam sine cin-
gulo militari, vassallis esse licuisse, ex historijs liquet.

D I V I S I O.

V.

Multiplex est. Prima & summa: quod aliud Civile
aliud Militare. Hoc pro militiæ gradu, ac ordine in Pri-

marium, Medium, & Infimū. Illud, in Ecclesiasticum,
& Seculare subdiuiditur. Secunda. In nouū, & Vetus
seu paternum. Tertia. In proprium, siue rectum, & in
Improprium. He sufficiant. Diuiditur in partes. Inuesti-
turam, Fidelitatem, & Possessionem.

C A V S S A E.

V. I.

Constitui potest a Regibus, superiorem non agnosce-
tibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus, Ecclesiasti-
cis personis in dignitate constitutis, Fæmina. Procura-
tore cum speciali nouum, cum libera non item.

V. I. I.

De minore XXV. annis quæsitum est, hunc, ne qui-
dem cum auctoritate sola (Vnico casu excepto) dare no-
uum non posse. A patre datum, non, nisi accedente aucto-
ritate, confirmare posse, contra Zasium Verius puto.

I. I. I.

Recipi ab omnibus non prohibitis potest: Impp, Re-
gibus, Ducibus, Marchionibus, Comitibus. An Verò ab
ecclesiasticis personis, non immeritò queritur, & Va-
riatum est à dd. Sed quoniam constituere posse di-
xi, iure Canonico, & feudistico post Vsurpato cōtentus
ero, illaq; Hot. quæ est in disp. de feud. cap. 14. diuisione.

I. I. I.

A nothis, & adoptiuis nouum recipi, non antiquū
potest. A fæminis sub distinctione Vtrumq;. Pupillū a-
dultum sine auctoritate Vtrumq;, non posse accipere, cō-
tra dd. & Zas. tuebor.

M A T E R I A.

X.

*In feudum dari possunt generaliter immobilia, & iura. Res soli, ut territorium, Comitatus. Solo coherentes, ut castrū, postremo quæ l. Ciura, (ut dixi,) feudista, nominis causa, inter immobilia numerant, ut iurisdic-
tio. Item omnes quæ in cōmercio sunt, & alienari non prohibentur: lege, statuto, consuetudine, testamento.*

XI.

Quò fit, ut in feudum dari nequeat fundus dotalis, res minorum immobiles. Ecclesiæ, nisi cōsuetudine aliud inductum sit, qua in re longa distinctio est. Excipitur feudum, quod alij dari non tamen alienari potest.

XII.

Concesso territorio, an regalia censeantur concessa, distinctione explicari solet.

QVOMODO ACQVIRATVR.

XIII.

Acquiritur Donatione. Emptione. sed an l. commissoria pacto, in medio relictū est. Permutatione. Prescriptione. Traditione possessionis, quæ tamē possessio, nō, (quod quidam volunt) propria inuestitura est. et Successione, quæ ex parte Vasalli tota legitima est.

XIV.

In noui feudi inuestitura maior, quam paterni, cautio, & solennitas requiritur, interq; alias, ut presentib. curiæ parib. fiat, quod in Ecclesiasticis necessariū nō est.

XV.

*Succeſſio hæc feudal̃s à iure communi deſectit. Aſcendentium nanq̃ nulla (niſi unico in caſu) cum in no-
uo: tum in paterno h̃ic ſucceſſio eſt.*

XVI.

*Deſcendentes regulariter, & in nouo: & pater-
no, excluſis agnatis, in infinitum ſuccedunt. Niſi pacto
patris, cum matre, ne filij in feudo ſuccedant, inito, ali-
ter conuentum. Et niſi vel patris culpa: vel etiam filij
delicto, alijs uē modis, feudum amiſſum ſit.*

XVII.

*Itaq̃ naturales & legitimi ſimul, maſculi ſcilicet, æ-
qualiter in feudo ſuccedunt. Naturales tantum, ne qui-
dem in materno etiam matri. Legitimari per oblationē
Curie & reſcriptum Principis, quomodo ſuccedāt, di-
ſtinctione explicatur.*

XIIII.

*Emancipatum, vt maxime vetus illud agnationis,
& cognationis diſcrimen ſublatur, nolint h̃ic, ſucce-
dere tamen, communis eſt opinio, & ob id tutior.*

XIX.

*Succedit in feudo Episcopus, monaſterium, & eccle-
ſia, episcopo, monacho, & prælato, reſpectu episcopatus,
monaſterij, vel eccleſie dato, excluſis domino, & alijs.
Muti, ſurdi, ſi Medicorū ope ſanari poſſunt, ſuccedunt,
alias non.*

XX.

*In tranſuerſalibus, (ſi tamen, quod contra totā Feu-
diſtarum*

distarum nationem rectè negat Hot. hinc sit successio a-
liqua) nouum ad collaterales, etiam primi gradus non,
nisi in quinq; casibus, deuoluitur, & ad septimum per-
durat.

XXI.

In antiquo, primi acquirentis agnati proximiores ex
eodem stipite, succedunt equaliter.

XXII.

Hinc fratres fratri (de vtrinq; coniunctis loquor)
nullis existentibus descendantibus, equaliter succedunt,
etiam si vnus fratri mortuo, suisq; heredibus, vel qui-
bus, cum decederet ab intestato, daret, feudū refutasset.

XXIII.

Consanguinei solum, si feudum masculinum sit, cū
fratribus vtrinq; coniunctis, hinc, contra ciuilis iuris re-
gulas, admittuntur, secus, si sit fæmininum.

XXIV.

Ad iuris retractus praxin pertinet quæstio. An, si pa-
ter, relictis ex priori coniugio liberis, aliam ducat, quæ
feudum in dotem conferat, liberosq; ex ea habeat, his de-
cedentibus, ex priori in feudo succedere possint? Et iuris
esse, non modò prioris matrimonij liberos: sed & ipsum
patrem, quanquā in agnatorū & cognatorum gratiam
acquisito feudo, succedere non posse, defendam.

XXV.

Fratre mortuo, si fratres, fratrumq; filij supersint, cū
patruis in stirpes iure feudali succedunt. At quid, si soli
fratrum filij ad patruī hereditatem vocentur? Et quidē
in ca-

in capita succedere, per Imp. Carol. V. constitutum: & in Camera iudicatum est, quanquā in stirpes succedere debere, contra Zas. æquitatis, & iuris esse putem.

XXVI.

Clerici, religiosi, monachi, in sacris cōstituti, ne quidem in paterno, nisi tribus casibus, succedunt.

XXVII.

Fæminæ licet regulariter non succedant, neq; filij, vel heredis hîc appellatione veniant, adeo, ut etiam masculi ex illis descendentes, excludantur, Hoc tamen ius variè a feudistis positum est, variasq; exceptiones recipit. Generaliter hodie beneficio, hoc est, inuestitura, & pacto succedunt.

XXVIII.

An liberis, & agnatis, repudiata hereditate, feudum retinere liceat? Et constat in liberis prohibitū, in agnatis, limitatione quadam, admissum esse.

E F F E C T V S.

XXIX.

Bipartitum est ius feudale, Personale, Reale, Illud relatione inter dominum et vassallum constat, & tenetur vassallus in nouo, nō nisi pro sua, vel domini voluntate, in paterno Verò, si miles, intra annum & mensem, sin paganus, annum & diem, inuestituram petere, interea nihilo minùs domino inservire, & hoc tempus non vtile, sed continuum est.

XXX.

Si plures sint Vasalli heredes, iurabunt singuli, nisi ad vnum ex diuisione peruenerit feudum, huius enim solius, uti ciuitatis alicuius Syndici, iuramentum sufficit. Liberantur tamen subinde hac religione Vasalli, si domino, & successoribus, vel sub dignitatis nomine semel ab eorum auctoribus iuratum est.

XXXI.

Sed si plures heredes domini, an à singulis peti debeat inuestitura? Et distinguitur an feudū ab alio acceptum subinfeudatum: an de nouo e proprijs constitutum sit, ut hoc casu à filijs & filiabus: illo a solis filijs petere teneatur, quibus licet omnibus iuretur, vni tamen seruire satis est.

XXXII.

An Vasallus in dotanda domini filia suppetias ferre teneatur, cum ipsum ære alieno grauatum liberare non cogatur, queritur. Et cum Zas. & Spec. puto eum ad hoc de iure teneri.

XXXIII.

Vice versa non potest dominus, inuito Vasallo, feudum in alium transferre, & regulariter. Ob quas perfidie, ac necessitudinis relate causas, Vasallo feudum eripitur: ob easdem & patrono adimitur.

XXXIIII.

Ad reale pertinet ius, quod concesso feudo illud tradere, euicto ad aliud æquiualens teneatur dominus.

B

Alieri

XXXV.

Alteri ex tempore quo vacabit, hoc iure conferre potest, quod in ecclesiasticis receptum non est.

CONTRARIA.

XXXVI.

Septem præcipuè modis feudum amittitur, Ingratitudine scilicet, si intra præfinita tempora inuestituram non petat, si vel ad purgandam culpam citatus, vel ad expeditionem euocatus, contumax sit. An & quando per substitutum seruire possit: distinctione declaratur.

XXXVII.

Delicto in dominum commissio, & committendo interdum. Si in bello periclitantem, vel non periclitantem deseruerit, non tamen si lethaliter vulneratum. Si dominum de periculo non fecerit certiozem. Si uxori vitium intulerit.

XXXVIII.

Si tamen Vassallus Prelati domini sui concubinam cognorit, nō amitti feudum Zas. aserit. Et generaliter, ex quibus causis filius exheredari, donatio reuocari, uxor repudiari, ex iisdem & Vassallus feudo priuari potest.

XXXIX.

Hic licet in pœnalibus illicita sit extensio, ex æquè tamen vrgentibus, aut grauioribus alijs causis, filium hereditate, vassallum feudo exui posse, contra Viglium puto.

Alienari

XL.

Alienari feudum sine domini consensu nequit. Sed quid si partem alienarit, an toto priuatur? Afferit Bald. sed malè. In dotem an dari possit, distinctio adhibetur.

XLI.

In alienatione feudi sapius subinfeudati, an omnium, an superioris tantum domini consensus requiratur, merito quis dubitet, omnium tamen requiri, contra alios defendam.

XLII.

Ceterum de consensu quod dixi, catholicum non est. Quid enim si in agnatum legitimum profectitiū? quid si tam nouum: quam profectitium, in descendentem alienet? Quid si consuetudo (ut in Francia) aliud, permittat? alijsq; multis modis.

XLIII.

An oppignorari possit? Et non posse, nisi ex causa necessitatis, & nisi domino feudi, alijsq; limitationibus, regulariter verum puto.

XLIV.

Refutatione amittitur facta per vasallum domino: ipsis etiam agnatis legitimis, si paternum, non si nouū, nisi pacto ita conuentum sit. Quo tamen casu, viuente refutante, intra tempora, inuestitura petenda est.

XLV.

Si vasallus refutet domino, an subinfeudato de euiditione teneatur? Negat Zas. contrarium puto verius.

XLVI.

Defectu amittitur, si nouum sit, puta, si Vassallus mutus, surdus, inhabilis, sin paternum, longa distinctio est.

XLVII.

Clerici verò, qui vitiosis, & insanabilibus rectè equiparantur, an per substitutum seruire possint? Non posse, nisi moribus hoc Usurpatum sit, defendam.

XLIIII.

Prescriptione an amittatur, magna inter dd. altercatio. contra dominum præscribi non posse, tuebor.

CONTRARIORVM EFFECTA.

XLIX.

Ingratitudine, & delicto in dominum commissio feudum, siue nouum, seu paternum, exclusis descendantibus, & agnatis, ad dominum redit regulariter, multis enim limitatur modis.

L.

Si ob delictum in extraneum commissum, quis feudo priuatur paterno, redit ad agnatum collateralem in quarto gradu inclusiue, non propiorem, multo minus descendentem.

LI.

Feudum nouum ex delicto amissum, non in dominum, sed alium commissio, exclusis omnibus descendantibus, ad dominum redit.

LII.

Ob

Ob non petitam intra tempora inuestituram amissum, ad domium redit, si nouum est, sin antiquum, ad agnatos, vel liberos, Vti communiter volūt dd. Vtrūq; Verò ad dominum redire, Verius puto.

LIII.

Publicatis omnibus bonis, ad quem peruenire debeat, singulari distinctione explicari solet.

LIIII.

Feudum paternum, si à Vassallo in remotiorem agnatum, nullis existentibus liberis, alienatū sit, per hoc proximiorib; nō praeiudicabitur. Remotiore nanq; mortuo demum, recuperare feudum debet. Si Verò in extraneū, iure protimiseos (quod in feudis etiam nū obtinet) proximior, uel quilibet agnatus feudum redimere, restituto precio, vel aestimatione, ante mortem tamen alienantis potest.

LV.

An Verò ipso iure Vterq; cum dominus: tum Vassallus feudo cadat, an per sententiam condemnari, tum etiam quomodo procedi debeat? recte hic quaeritur. Et legitimo procedendi (per paucis exceptis) ordine seruato, sententiam requiri tuebor.

ADIUNCTA.

LVI.

Idq; coram Iudice feudali. At in causis Capitaneorum Imp. vel Rex solus iudicat, Vt maximè caussa eū concernat.

LVII.

Inter nō Capitaneos reliquos, patronus laicus iudex, etiam inter ecclesiasticos est, & ediuersò ecclesiasticus (contra Barbar.) inter Vasallos seculares. Nisi contra dominum suspicio sit, quo casu Pares curiæ iudices erūt, si habet, si non, ordinarij, vel arbitri.

LIIX.

Si inter dominum, & Vasallum lis est, Pares iudicant, quod tamen ex rei controuerse natura, variè se habet, nec satis à feudistis decisum est. An autem, quod hic statuitur, Vasallus dominum contumacem depre-dare possit? in medio relinquo.

LIX.

Probationes nostris moribus hic ferè eadem, quæ in re communi valent, furioso illo per explorarationē, & duellum, probandi genere relegato.

AFFINIA?

LX.

Emphyteusi, Vsfusfructui, Libellario contractui, in multis cum feudo conuenit, in pluribus nō conuenit.

